

آدرەس :

İDJTIHAD

Constantinople

اۈچىنچى سەنە

اجتهاد

آدرەس :

اجتهاد اداره خانەسى :

شەر اماتى قارشىندە دائرە

مخصوصە در .

سەنەك آبونە بىلى ۴۰ ، نەسخەسى

۲ غرۋشدر

آيدە ايکى دفعە نشر ايدىليز اقتصادى ، اجتماعى ، ادبى مجموعه

جلال نورى بك

كەنج ذكالمز ايچىندە ، پاك خصوصى يېزىمىزلا مەمىز
اولان جلال نورى بكك عرفان واقىدارى ھەر كىسجە
معلوم و مەسلەر . اونك ھەر وادىدە يازدىنى يازىلار
درىنك ، مەصولدارلق ، تەبىع واطلاع مەشھوددر . قارىلارچە
پاك آزمەلوم اولان صفت كاشفەسى ايسە علم ھىئت ساحەسندەكى
خصوصى مەظھرىتى در . علم ھىئت علماسنە ارزان ايدىلان
يېزىمدايە ايلە ، فرانسە ھىئيون جەمئىتى طرفىدىن تەجىل
ايدىلىش در . بو ھىئيۇتلارلە ، بويۇك يېزىمىنى قامىل فلاماريونك
سەن كال بايرامنە تەخىيىس ايتىدىكمز بو نەسخە (اجتهاد) ى
بو جەھدىككە زىيادە ارى اولان جلال نورى بكك قەلمنە
تەفويىس ايتىدىككە ؛ قەبۇلدىن طولاي تشكر ايدەرز و ھەم
و خىرىنە دوام و ازدياد دىلەرز .

نوع بشرک برانموزج بدیعی :

قامىل فلاماريون

اون اون بىش سەنەك حیات فەكر بەمدە ، خصوصىيە
بو حیاتك بدایتلارندە قلب وروحە ، ھويت و شخصیتەك

زىيادە نافذ اولان برائر وارسە قامىل فلاماريونك اثرى ،
فەر وروحى اك زىيادە اعلا ايدىن بريدسحار وارسە
اودە ، شەھەسز ، حكيم ، شاعر ، راصد مشارالېھك ائىدر .
ھېچ تردد ايتىمكە شو حقير و ذليل كرمەزك اوزر :
ياشاين شو ضعيف و ناتوان انسانلار كآرەسندە برچوقلارىدە ،
بەنم كې ، بو حكيم شەرئەلشعارك فيض ھەمئىلە پرور شىياب
اولمشلر ، آنلارە ، يوقايدە يازدىنم جەلەكك آلتنە ،
ترددسز ، امضالرىنى وضع ايدەمك قەدر آنك شخصيت
ومعنويىتىك نفوذى آلتندە قالمىشلاردر .

فلاماريون بزە اك مەھم مەسلەدن ، اك بيوك شەيدىن
بەت ايتىشدر : بى اتھا .

فلاماريون بزە اك دائىمى ، اك اساسلى ، اك شەمولى
سروھكىمتدن دم اورمىشدر : ازل وابد .

فلاماريون بزە اك جيد ، اك دھاش ، اك آھنكلى ،
اك رنكىن شەرى ترنم ايتىشدر : آھنك سەوات .

فلاماريون بزە اك روھنواز ، اك وەجد آور ، اك
حسيات پرور « مادە » ى شەر ايتىشدر : روھ .

بىزى حفيىض مەھويتە ايندىرن فلاماريون اولمشدر :
چونكە آنھق او ، انسانە كائىنات ايچىندەكى اھمىيتى - يعنى
اھمىيتىزلىكىنى - ذرلىكىنى ارأئىيە موفىق اولمشدر .

بزی اوج بالای جبروته ایصال ایدن فلاماریون اولمشدر :
منحصر ابو حکیم ذوفنونک سایه سنده در که شو جو بی تنه ایده ،
شوا بعاد نا محدود ایچنده طیران ایتکه ، حاصلی شونهایتسز ،
حدسز ، حدودسز عالمر ایچنده اجرای سیر وسفر ایتکه
قادر یکانه «شیء» ک فکر ، فکر بشر اولدینی ارانه واثبات
ایدلشد .

بردقیقه ، حجره انزوا کزه چکیلکز ؛ بولوندیگنر
محیطدن عقلاً تجرد ایدیکز ؛ روحکزی شو مستکره
کرمیه ربط ایدن علائق مادییه کیسیکز ، اوچیکز ،
اوچیکز ، زمین وزمانی ده ، آنلرک احتوا ایتدیکی لذاتی ده ،
لذات کبی غموم و آلامی ده براقیکز ، یوکسیلیکز ، دائماً
صعود ایدیکز . نهقید علائق ، نه ادب اوزرنده براقیدیگنر
شیلر سزه اللری اوزاتمه سون . سز متصل اوچیکز .
یالکز ، سزه رحیم وشفیق بر روح ، برسودازده روح
وارسه اونده برابریکزه آلیکز و متصل تعالی ایدیکز .
ایلک مرحله ده ، قارشیکزده ، اوزاقلرده ؛ برقرص
کوره جک سکز . بونک منظره سی سزی بر آرز ملول
ایده جکدر . کوزلرکز اوزاق افکاره نفوذ ایده جک ،
شمدیکندن بیک قات زیاده کورمکه مقتدر اوله جقدر .
اوقرصه دقلیجه باقیلورسه اوزرنده هپ لوث وریا ،
هپ حرب ووغا ، هپ اویغونسزاق کوریلور . اوزمان
تدقیقاتکزی تعمیق مراقنه دوشه جک سکز : آنک
اوزرنده وطنکزی ، اونکده جوارینی ، طوغدیگنری ،
طانیقاریکزی کوره جک سکز . نهایت طرابلس وبنغازی
حینه خالیه سی نظر کهنکزه کله جک : نوع بشرک مدنی بر حیوان
اولدیغنه جدأ ایمان ایدوب متجاوزلر لغتکزی فضای بی
اتهانک اونقطه سندن یاغدیره جق و بونلره الله عقلمر
ویرسون ! دیه جک سکز .

فقط بومنظره سزی اوراده طومیه جق . اثنای طیرانکز .
ده بتون سیاره لک ، آنلرک پیکلرینک ، کوشمزلک ،
سماع خانه جوده انتظام تام ایله یووارلندقلری ، ده

یوکسیلیککزه ، بومنظومه شمسیه مزی بر قلاچ طوز
ذره سی مرتبه سنده براقه جق دیگر ثوابت منظومه لرینی ،
چفت یلدر کومه لرینی ، در دست تشکل بولونان « نه بولوز » لری ،
عالم جنین لرینی ، حالت احتضارده کی ییلدیزلری ، سونمش ،
محو اولمش ، قدید حالته کلش عالم جنازه لرینی ، آهنگنه ،
جاذبه سنه ، دافعه سنه خلل طاری اولان جهانلری ، مائی ،
ترشه ، صاری ، یشیل شعاعلر صاچان پر لانه ، یاقوت ،
زمرد ؛ زبرجد ، لعل ، فیروزدن ده رنکین نیرات
وله بخشایی ، برنورسوت الک ماهر بر مشاطه نک طراغندن
چیقمش کیسوسنه بکزه دین قویروقلی ییلدیزلری ، هپ او
وله رسان ذراتی کوره جک سکز . دقیقه ده بر ملیون ،
بر میلیار کیلو مترو قطع مسافه ایده جک سکز ، ینهبی اتهانک
اوجنی ، محیطنی بوله میه جق سکز . بر میریاد عصر صکره
غیرتکزه کان خالمله عرش وکر سینک جوار دهشت مدارنده
برکوشیه التجا مجبوریتنده بولونه جق سکز . اورادن آهنگ
عواله نکران اولق طبیعیدر : محرکری ایچنده ذا کر
اولان بواجرام ؛ آنلرک احتوا ایتدیکی عوالم ، اوزرلرنده کی
اجناس نباتیه و حیوانیه ، احصایه کلز و بز ممکنک پک
چوق فوقده بشریتلر ، او بشریتلرک مفکرلرینی اشغال
ایدن معادلات ، جمله عصیه لرینی تهزیه کترین حسیات
سزی عمیق ، جدی ، اساسلی بروجده طالیدیره جق .
سز بردقیقه کنیدیگنر کچه جک سکز . فقط بردن بره
اویانه جق سکز . اوت ! یا کلمه ییکز . حالا او طه کزده ،
قولتوغکزک اوستنده سکز . قایل فلاماریونک «لومنه» یی
اوفومقله استغراقه طالمش ایدیکز ؛ مزی جبرونه ایصال
ایدن ، خائوسده کزدیرن ، فضانک شعریتله اک ممتاز بر
نقطه سنده سزه موعده تلاقی ویرن موسیو فلاماریوندر .

*
* *

اوت ! مبالغه ایتیمورم ؛ شاعر لکک حوالی خیالیه سنه ده
کینیمورم . شو تصویر ایتدیگم عالم ویا عوالم موجوددر .

بودقیقه قدر ، زرده اولدقلربنه دائر اعمال فکرايتمدن
و کائناتک بدایمندن بی خبر اوله رق یاشادیلر ؟
بوسوزی سویلیان قایل فلانمار یوندر وسویلدیکی وقت
هیچ شبه یوق که حق واردی . مع التشرک ، بوکون ، بو
سوز تکذیبه اوغریور و اوغراتانده ، الحق ، یینه فلانمار-
یوندر . آنک اجتہادات لطیفه سی ، نشریات مهمه سی در !
رؤس متذکره من ، الیوم ، زرده بولندقلربدن ، طلمک
هانکی گوشه سنده آرام ساز اولدقلربدن خیر ایسه لر تردد
ایتمه ییکز که آنلره وظیفه رهبری بی ایفا ایدن . بومقاله ایله
قدر و قیمتی تجیل ایتدیکمز استاد معظم قایل فلانمار یون
فرانسه وطننک اوزاده جلیل الشانیدر .

اللی سنه دن بری بو مربی نوع بشر نشر اثر ایدیلر ؛
اللی سنه دن بری بو راصد سماپایه ، اسانه نکران اوله رق
هر دفعه سنده بزه بر « عقد پروین » کتیر یور . نصف
عصر دن بری - موسیو هاروقورک بحق دیدیکی کی -
بوکنج اختیار یورولمده ، بلا انقطاع یازیور . هیئت ،
طبقات ارض فی ، فن جوی ، فن روحی ، دها برطاقم
اوزاق ومهم فن پیشدارلری تدریس ایدیلر . شمده یه
قدر یازدینی جلدلر ، مقاله لر طولیدرینی مجموعه لر ، ترتیب
ایتدیکی تقویم وجدوللر خریطه و رسملر ، ویردیکی
قونفرانسلر بیوجک برکتبخانه بی طولیدر . هم نه اثرلر ؟
نه دانشین اسلوب ایله ، نه شاعرانه لسان ایله ، نه ادیبانه
لهجه ایله ، نه روحواز قلم ایله یازلمش فلانمار یونک
هر بر اثری ، هر برومانی ، تام معناسیله برمأده ادبی ،
براعت شعریه در .

اللی سنه دن بری بو حکیم یازیور و یازدینی کی فکر
وتبعی ، اجتہاد و مؤاخذه سنی کاه عمومی درسدرده ، کاه
قونفرانسدرده ایراد ایدیلر . مشارالیه نه درجه ده ادیب
ایسه ، اودرجه ده خطیبدر . کذلک یارم عصر درده
فلانمار یون « فرانسه جمعیت هیئت » سیله « ژوویزی »
رصد خانه سیله ، « آسترونومی » رساله سیله ملتک و بلکه ده

برایشیکیزی قالدیریکز شونهایتمز خلای کورمه جک سکر .
بو بوشلق ، دیدیکم کی ارقام و اعدادک یتشه میه جکی
کرلر ، سیارلر ، پیکر ، ثابتلر ، شمسار ، دنباله دار
نجملر ، شهابلر ، عالم قیبریتیلری ، عالم انقاضی ، عالم تخمیلریله
مالامالدر . واراولان بوکائناتی ، قدما ، بزه شرح ایدمه مامشاردی .
بطلیموسلر ، طاله ساریله وضوح تام ایله بزه منظومه
شمسیه بی اوکره تمه مامشار ایدی . غلیله ، کدیلر ، قوپه رنیق ،
نیوتون ، لاپلاس ، لوهریه او توکنمز سعی و تبملری ،
ترصبات و تجارتلری ، محاسبات و معادلاتریله واقفا فی
توسیع ایتشار علملر آره سنده عالم ارضک ، منظمه لر
آره سنده منظومه شمسک موقع حقیقیسی تعیینه موفق
اولمشاردی . فقط بونلرک نتایج تدقیقاتی یالکزر اصدلرک ،
علامه لرک منحصراً تصرف ایتدکاری بر مال حکمنده
ایدی . عوام دکل ، خواص بیله ، هیئت ایله توغل ایتیان
علما بیله بو حیرت فرا حقائقه کسب استیناس ایدمه میوردی .
مریج نه دیمک ، زخن و اطرافنده کی خلقه لر ندر ، کره مزک
یاوری قر نه کی برجسمدر ، عالمزی تنویر ایدن شو
عظمتی کونش ، مجوسیلرک شو الله عظیم الشانی نیامان
بربدیعه خلقتدر ؟ بونلری بیلمک ایچون بهمه حال قوزمو
غرافیانک اوبیتمز توکنمز قانونلری حافظه یه نقش ایتک ،
برحق حساب یایق ، نهایت ، رصد خانه یه کیدوب ،
اوزون بیردوره تجربیه کچیردکن صکره منجم اولملق لازم
کلیوردی . ایشته فلانمار یون اومبارک قلبیله ، اورنکین
اسلوبیله ، اومور قریحه سیله ، اونوار نغمه سیله بزه بو علملرک
موجودیتندن ، مخصوصاتندن خبر ویردی . اک ادیبانه
بر بیان ایله بونلری منجم اولمیلرک یالکزر ذهنلرینه دکل ،
قبلربنده الهام ایتدی . نسل حاضر فلانمار یونک کلیاتی
او قومله کندیلری شو کره پست و حقیره خاص اولان
برحق کوچکلرکاردن تنزیه و تجریده مقتدر اولدی .
« غرب دکیدرکه شو سیارمه نکه همان بتون سساکلری ،

آثاری هر درلو تقدیرك فوقنده در . شمدی یه دكین واقعا
آنك قدر و آندن بیوك راصد و منجم لر كلش ایسه ده ،
هیچ شبهه سز ، مشارالیه قدر بیوك بر « محرر هیئتی »
كلامشدر . بز ، قامل فلاماریونك اثر فن و ادبشك
قارشیسنده آنجق سجده و تكبیر اید بیلیرز ؛ مؤاخذه
و تنقید دكل .

اثر فلسفیه سنه كلنجه : مع التأسف ، فلاماریون ایله برابر
اوله میاز ، بوشاعر نزیه تدقیقات هیئیه سندن نتایج حکمیه
دكل ، نتایج شعریه چیقارمشدر . خیالنه پك زیاده رام
اولمش ، نتایج فنونده ، مادیاتی دكل ، كوكلنك آرزوایتدیکی
شیلری بولمشدر . تدقیقاتك صوكنه واردینی وقت بر آرز
مادی و پك او قدر شاعرانه اولیان خاتمه یی كوره جكنه راصد
شهر تشعارنجه آمانی ، غایه خیالی ، خلاصه « اید آلی »
كورمشدر .

محاسبات و تدقیقات مادیه ایله عمرینی کچیرمش بر فن
آدمك « اید آل » بو درجه مربوطیتی پك مستثنا
تصادف اولور غریبه لر دندر . فلاماریونده فن ، شعره غلبه
ایده نامشدر . آنك ایچون روحه فوق الطبیعه بر ماهیت
ویرمش و « سپریتیزم » دنیلن اعتقاد و ادعایك میدانه كلسنده
خیلی امکی كچمشدر .

مع الاسف ، فلاماریون ، اومستثنا ورعنا رومانلرنده
تصویر و تصور ایندیکی مخیل صحنه لری ، مخیل دقیقه لری
براقع مامش ، آنلری هپ حقیقت ، هپ جدیت تلقی ایدرك
فن و شعری بر برندن تفریق قبول ایتمز درجه ده قارشیدر-
مشدر . آنك فكرنجه خیال و حقیقتك ، فن و شعرك بر
حد فاصلی یوقدر . آنك ایچون (پروفیسور دو قنور بوخنه ر) ك

« ماده و قوت » ینه قارشى استادك یازدینی « عالم طبیعتده
الله » ادلی اثرینه ، كذلك ابدیت روح اوزرینه اوینامش بر
سپه کولاسیون (هوا ایونی) اولان « نامعلوم و مسائل
روحیه » یه بر قیمت فلسفیه ویرمكده معذور اولدینمزدن
طولانی پك زیاده اسف ایدره ز .

عموم نوع بشرك سویه فكریه و معنویه سنك ترفعه فلك
تعممه ، تشنكان هیئتك تزیادینه غیرت ایدیور .

بوتحیر اعظم راصد اولدینی درجه حکیم ، حکیم
اولدینی درجه خطیب ، خطیب اولدینی درجه « صاعد »
(آنه رونوط) در .

شو صوك ایکی عصرك اورته سنده فلاماریون قدر علمه
غایه امل و خیال ، « اید آل » صاچان ، آنك قدر
انسانلری مواد خسیسه دن اوزاقلاشدیرمغه ساعی اولان
اولمامشدر دیسه م ظن ایدرم كه خطا ایتم . شعریت ،
مشارالیه ایله بر استنادكاه فنی بولاشدر . بو آنه قدر شاعر ،
آنجق خیله سنك اسیر و زبونی ایدی . هپ اوراده سیاحت
و سیاحت ایدرو صید ایندیکی لالی ادبی کتیرردی . مخیله دن
داهاییوك بر منبع شعر و نکتہ یوق ظن ایدیلوردی . حالبوکه
فلاماریون اوسویه دن بر آرز یوقارینه صعود ایتمش ،
فسحتسرای افلاکده شعر و ادب ایچون پك جدی و امین
« کرسیلر » ، تحتكاهلر ، شعرا و ادبا ایچون جولان
ایده جك پك معظم عرشلر كشف ایتمشدر ؛ خاكه هر
نزولنده بزه هپ او بیلدیکمز لالیئی دكل ، انجم زهرایی ،
اورنگارنك الماسپارملری کتیروب اهدا ایتمشدر . ایشته ،
بوکا بناء دركه و « اجتهاد » ، آنك اطرافنده کی ترك
عائله فكریه سی و بو سطرلرك محرر احقری ، اللجی سنه
سعی و تنبعی مناسبتیه استاد اعظمه تبریکات و تعظیمات لائقه
و فائزله رینی تقدیم ایله بخیار اولورلر .

هامش :

بو مقاله مزى صرف تقدیر و تحیل ایله نهایتلندیرسهك ،
هیچ شبهه سزكه حکیم اشرك اثرینه اقفا ایتمامش اولورز ،
چونكه فن و حکمتدن مقصدیالکزم مدح و ثنا دكل ، بر آزده
تنقید و مؤاخذه در . بناء علیه بزده استادی بر آزچكشدیردم :
فلاماریونك هیئته دائر اولان کشفیاتی ، تدقیقاتی ،

دارالفنون معلم‌لرندن و پارس رصد خانه‌سی راصد لرندن
پوئیزو ؛
« پولیتکنیک » مکتبی معلم‌لرندن فوشه ؛
آنستیتو و طول دائره‌لری اداره‌سی اعضاسندن لالان ؛
طول دائره‌لری اداره‌سی مخبرلرندن دولابوم پلو وینهل ؛
آنستیتو اعضاسندن پرنس دارانه‌رخ ؛
آنستیتو اعضاسندن پرنس رولان بوناپارط ؛
پارس دارالفنون فنون شعبه‌سی رئیس ، آنستیتو اعضاسندن
آپهل ؛

آنستیتو اعضاسندن دارسونوال ؛
« ایلولو ستراسیون » مدیری باشه
اعیاندن سابق نافعه ناظری بوده ؛
لسان مکتبلری مدیری برلیچ ؛
« آنال » مجموعه‌سی مدیری بریسون ؛
« فیغارو » مدیری قالمه ؛
آتنه رصد خانه‌سی مدیری اژینتیسسی ؛
مهندس ایغهل ؛

اعیاندن سابق معارف ناظری فور ؛
« لاره‌وو » مدیری فینو ؛

پارس رصد خانه‌سی طابع و ممثلی غوثیه- ویلار ؛
اوزان و اکیال بین‌الملل اداره‌سی مدیر معاون کیوم ،
ادباندن ، « ملونی » موزه‌سی مدیری هاروقور ،
« تان » مدیری ابرار ؛
بالونجی قونت دلاوو ؛

فرانسه جیت هیئیه‌سی اعضای دائمه‌سندن ماریانی ؛
پارس رصد خانه‌سی راصد لرندن ماسقار ؛
آنستیتو اعضاسندن ماسنه ؛
مهندی مهنیه ؛

« آلپ مارییم » ولایتی اوراق مدیری موریس ؛
آنستیتو اعضاسندن ، پارس مبعوثی پنهالهوه ؛
فرانسه جیت هیئیه‌سی اعضای مؤسسه‌سندن پهنسو
آنستیتو اعضاسندن تاریخ طبیعی موزه‌سی مدیری بهریه ؛
باش وکیل و خارجییه ناظر لاحق ، اعیاندن ، انجمن دانش
اعضاسندن ریمون پو اتقاره

طب دارالفنون و انجمن دانش اعضاسندن ریشه ؛
انجمن دانش اعضاسندن روستان ،
آنستیتو اعضاسندن سهن - سائهنس ؛
آنستیتو اعضاسندن و حرفه‌سی مکتبی مهندیس

ویهل ؛

هایده‌لبرخ رصد خانه‌سی مدیری وراث

فلاماریونک بودهشتلی تدقیقاتی ، بوعمیق تتبعاتی
کنندیسنی اوهم و طنون وخیلات وادیلرینه دکل ، بالعکس
پروفسور (بوخنر) کیتدیکی یوله سوق ایتمی ایدی. بونک
ایچسون بز فلاماریون حقه‌ده کی نهایتسز ، سماکی پایانسز
تقدیر و تجملیزده ثبات ایتمک شرطیله ، شعره قزار ، ایده
آله کوسهر و هاروقور کی راصد وادیب و حکیمه دکل ،
یالکزر راصد وادیبه تقدیم شعاع دسته تعظیم ایله اکتفا ایدرز.

یکی کوی ۱۸ مارت ۱۳۲۸

جلال نوری

قایل فلاماریون بایرامی

چکن افرنجی شباطک یکرمی طقوزنجی کونی پارسده
« فرانسه جمعیت هیئیه‌سی » دائره‌سندم راصد وادیب شهر
قامیل فلاماریونک ایلم اثری اولان « عوالم مسکونه‌نک
کثرتی » نام کتابک انتشاری اوزرندن تام الهی سنه مرور
ایتدیکنندن مشارالیهک شرفته بر رسم مصلطن یایلمشدر.
بومراسمی ترتیب ایدن ذواتک اسامیسینی راصد اشهرک
علوم و فنون عالنده نه‌سوک بر موقع اشغال ایتدیکنی بیلدیرمک
ایچون ، تبرکاً ، آتی‌یه درج ایدیورز :

انجمن دانش اعضاسندن هانری پوانقاره ؛
آنستیتو و طول دائره‌لری اداره‌سی اعضاسندن غابریه
لیپمان ؛

بحریه میاه مهندسی اول سابق قاسپاری ؛
آنستیتو اعضاسندن ، « مودون » رصد خانه‌سی مدیری
ده‌لاندر ؛

آنستیتو اعضاسندن ، پارس رصد خانه‌سی مدیری بایو ؛